

Tento informační přehled byl vypracován ve spolupráci s Radou notářů Evropské unie (CNUE).

1 Jakým způsobem se vyhotovuje pořízení pro případ smrti (závěť, společná závěť, dědická smlouva)?

a) Závěti

Maďarské právo upravuje tři základní typy závětí: závěť pořízenou veřejnou listinou, závěť pořízenou soukromou listinou a (ve výjimečných případech) ústní závěť (§ 7 odst. 13 občanského zákoníku (*Polgári Törvénykönyv*)).

aa) Závěť pořízená veřejnou listinou musí být sepsána před notářem. Při pořizování závěti veřejnou listinou postupuje notář podle příslušných zvláštních právních předpisů (ustanovení zákona o notářích upravujících notářské listiny).

ab) Závěť pořízená soukromou listinou – maďarské právo zná tři typy těchto závětí:

– *holografická závěť*: tato závěť je formálně platná, je-li celá vlastnoručně sepsána a podepsána zůstavitelem (§ 7 odst. 17 bod 1 písm. a) občanského zákoníku),

– *závěť sepsaná jinou osobou (alografická závěť)*: závěť musí být podepsána zůstavitelem za současné přítomnosti dvou svědků, popřípadě, podepsal-li ji dříve, musí zůstavitel prohlásit, že jde o jeho podpis, a to za současné přítomnosti dvou svědků. Svědci závěť podepíší, přičemž upřesní své postavení. Strojově psaná závěť je považována za alografickou i v případě, že ji sepsal zůstavitel sám (§ 7 odst. 17 bod 1 písm. b) občanského zákoníku),

– *závěť pořízená soukromou listinou, která se ukládá do úschovy k notáři*: závěť je formálně platná, je-li zůstavitelem podepsána (bez ohledu na to, zda jde o závěť holografickou či alografickou) a následně uložena do úschovy k notáři, přičemž musí být výslovně označena jako závěť. Závěť lze u notáře uložit jako zapečetěnou nebo nezapečetěnou listinu (§ 7 odst. 17 bod 1 písm. c) občanského zákoníku).

U všech třech typů závětí pořízených soukromou listinou rovněž platí formální požadavek, aby v závěti samé bylo jasně uvedeno, *kdy byla pořízena*.

U závětí pořízených soukromou listinou zaznamenaných *na více než jednom listu papíru* se uplatňují následující pravidla:

– v případě holografické závěti musí být stránky průběžně číslovány,

– v případě alografické závěti musí být každá stránka nejen průběžně číslována, ale také podepsána zůstavitelem a oběma svědky (§ 7 odst. 17 bod 2 občanského zákoníku).

Písemná závěť může být pořízena pouze v *jazyce*, kterému zůstavitel rozumí a

– v němž je schopen psát (jedná-li se o holografickou závěť) nebo

– v němž je schopen číst (jedná-li se o alografickou závěť).

Závěti sepsané těsnopisem nebo jiným symbolickým či kódovým zápisem, který se běžně nepoužívá, jsou neplatné (§ 7 odst. 16 občanského zákoníku).

ac) Ústní závěť lze pořídit, nachází-li se zůstavitel ve výjimečné život ohrožující situaci, která mu znemožňuje pořídit závěť písemně (§ 7 odst. 20 občanského zákoníku). K pořízení v ústní závěti je třeba, aby zůstavitel ústně vyjádřil celou svou vůli, a to za současné přítomnosti dvou svědků a v jazyce svědkům srozumitelném – popřípadě ve znakové řeči, pokud ji zůstavitel používá – a následně prohlásil, že toto jeho prohlášení představuje jeho poslední vůli (§ 7 odst. 21 občanského zákoníku). Výjimečná povaha ústních závětí je zdůrazněna tím, že podle zákona je takováto závěť neplatná, měl-li zůstavitel bez jakýchkoliv obtíží možnost pořídit závěť písemně v období třiceti po sobě jdoucích dnů poté, kdy skončila situace, která odůvodňovala pořízení závěti v ústní formě (§ 7 odst. 45 občanského zákoníku).

b) Zvláštní požadavky na formu společné závěti

Občanský zákoník připouští, aby manželé za doby trvání manželského svazku pořídili společnou závěť (§ 7 odst. 23 občanského zákoníku).

Je třeba poznamenat, že kromě manželů jsou v souladu § 3 článku 1 zákona o registrovaném partnerství (zákon XXIX z roku 2009) společnou závěť oprávnění pořídit také registrovaní partneři.

Manželé (registrovaní partneři) mohou pořídit společnou závěť v některé z následujících forem:

ba) Závěť pořízená veřejnou listinou (notářsky ověřená);

bb) Holografická závěť pořízená soukromou listinou – v takovém případě celou listinu vlastnoručně sepiše a podepíše jeden ze zůstavitelů, přičemž druhý zůstavitel ve stejném dokumentu učiní vlastnoruční písemné prohlášení, že tento dokument také obsahuje jeho poslední vůli a závěť;

bc) Alografická závěť – v tomto případě je listina podepsána oběma zůstaviteli za současné přítomnosti druhého zůstavitele a dvou svědků, popřípadě, podepsali-li zůstavitelé závěť dříve, učiní každý ze zůstavitelů prohlášení, že tento dokument je opatřen jeho podpisem, a to za současné přítomnosti druhého zůstavitele a dvou svědků.

U společných závětí zaznamenaných *na více než jednom listu papíru* se uplatňují následující pravidla:

– je-li závěť sepsána vlastnoručně jedním ze zůstavitelů, musí být každá stránka průběžně číslována a podepsána druhým zůstavitelem,

– v případě alografické závěti musí být každá stránka nejen průběžně číslována, ale také podepsána oběma zůstaviteli a oběma svědky (§ 7 odst. 23 bod 3 občanského zákoníku).

c) Dědická smlouva

Podle maďarského práva je dědická smlouva smlouvou, v níž jedna ze smluvních stran (zůstavitel) stanovuje druhou smluvní stranu svým dědicem, *za což je mu poskytnuto protiplnění ve formě výživného, důchodu či péče* (§ 7 odst. 48 občanského zákoníku).

V rámci maďarského právního řádu je tedy dědická smlouva vždy smlouvou úplatnou. V dědické smlouvě může zůstavitel ustavit druhou smluvní stranu dědicem celé své pozůstalosti, určité části pozůstalosti, popřípadě jen určitých předmětů. Výživné, důchod či péče jako protiplnění z dědické smlouvy mohou být poskytnuty buď zůstaviteli, nebo ve smlouvě určené třetí straně. Dědická smlouva je považována za pořízení pro případ smrti pouze ve vztahu ke smluvnímu závazku zůstavitele, nikoliv však ve vztahu ke druhé smluvní straně (osobě poskytující výživné, důchod či péči).

Pokud jde o *požadavky na formu* dědické smlouvy, použijí se ustanovení týkající se písemné závěti s tou výjimkou, že na dědickou smlouvu se ustanovení upravující formální náležitosti alografické závěti uplatní i v případě, že je sepsána jednou ze smluvních stran vlastnoručně (§ 7 odst. 49 bod 1 občanského zákoníku). Platí tedy, že dědická smlouva je formálně platná, jestliže:

- je pořízena ve formě notářské listiny (obdobně jako závěť pořízená veřejnou listinou), nebo
- je pořízena ve formě vyžadované pro alografickou závěť (tedy za účasti dvou svědků).

K platnému uzavření dědické smlouvy se vyžaduje *souhlas zákonného zástupce a schválení příslušným orgánem*, jestliže strana, která dědickou smlouvu uzavírá jako zůstavitel:

- je osobou mladistvou s omezenou svéprávností nebo
- je osobou s částečně omezenou svéprávností, pokud jde o úkony týkající se nakládání s majetkem (§ 7 odst. 49 bod 2 občanského zákoníku).

2 Mělo by být pořízení registrováno? Pokud ano, jakým způsobem?

Ne. Platnost pořízení pro případ smrti není podmíněna zápisem do úředního rejstříku. Nicméně je-li do pořízení pro případ smrti zapojen notář, je tento notář povinen z *moci úřední* zajistit záznam o tom, že bylo učiněno pořízení pro případ smrti (popřípadě že bylo zrušeno či doplněno nebo že závěť, která byla u notáře uložena, byla vydána zpět zůstaviteli), do Národního rejstříku závětí (*Végrendeletek Országos Nyilvántartása*). Obdobně se do Národního rejstříku závětí zapisují i následující druhy pořízení pro případ smrti (či informace o jejich zrušení či doplnění nebo o tom, že závěť, která byla uložena u notáře, byla vydána zpět zůstaviteli):

- závěť pořízená veřejnou listinou (závěť sepsaná notářem ve formě notářské listiny),
- závěť pořízená soukromou listinou uložená do úschovy k notáři,
- dědická smlouva (v případě, že byla sepsána notářem ve formě notářské listiny),
- odkaz (v případě, že byl pořízen notářem ve formě notářské listiny).

Nicméně skutečnost, že závěť do rejstříku zapsána nebyla, nemá vliv na její platnost.

3 Existují nějaká omezení svobodného nakládání s majetkem v případě smrti (např. povinný dědický podíl)?

V souladu s § 7 článkem 10 občanského zákoníku je zůstavitel oprávněn se svým majetkem, popřípadě s jeho částí, volně nakládat prostřednictvím pořízení pro případ smrti.

Právo volně se svým majetkem nakládat prostřednictvím pořízení pro případ smrti se vztahuje na veškerý majetek zůstavitele. Přestože maďarské právo upravuje institut povinného dílu, který připadá některým blízkým příbuzným zůstavitele (potomkům, manželovi, rodičům), je koncipován jako nárok ve smyslu *závazkového práva*, který může být oprávněnou osobou vůči dědicům vymáhán. (Nárok na povinný díl se promlčuje v pětileté lhůtě.) Osoba, jíž svědčí nárok na povinný díl, se nestává dědicem, to znamená, že nemá žádný nárok na věcný (*in rem*) podíl na pozůstalosti, a to ani v případě, že při uplatnění svého nároku vůči dědicům uspěje.

Na základě povinného dědického dílu má osoba, jíž svědčí nárok na povinný díl, právo na třetinu podílu, který by zdělila jakožto zákonný dědic. Pokud má poživací právo rovněž manžel či manželka jakožto zákonný dědic, je povinný dědický díl omezeným poživacím právem, které manželovi či manželce zajišťuje jeho či její potřeby s ohledem na zděděný majetek.

4 Pokud pořízení pro případ smrti neexistuje, kdo dědí a kolik?

V případě, že zůstavitel nezanechal pořízení pro případ smrti, uplatní se pravidla zákonné dědické posloupnosti. V rámci zákonné dědické posloupnosti dědí příbuzní zůstavitele (potomci, příbuzní v linii vzestupné či vedlejší) a pozůstalý manžel (či registrovaný partner), a to v souladu s pravidly popsány níže.

a) Dědění mezi příbuznými

aa) Potomci jako dědicové (§ 7 odst. 55 občanského zákoníku)

Zákonnými dědici jsou především děti zůstavitele; dvě či více dětí dědí rovným dílem. Na místo vyděděného dítěte (či vzdálenějšího potomka) nastupují v souladu s pravidly právního nástupnictví jeho potomci, kteří:

- mezi sebou dědí rovným dílem,
- obdrží podíl, který by jinak připadl jejich vyděděnému předkovi.

Při určování podílu, který náleží potomkům zůstavitele, je nicméně třeba brát v úvahu tzv. *povinnost potomků vrátit dary* (viz písm. e)).

ab) Rodiče a jejich potomci jako dědicové (§ 7 odst. 63 občanského zákoníku)

Nezanechal-li zůstavitel žádné potomky a neměl-li manžela (nebo byli-li vydědění), dědí rodiče zůstavitele, a to stejným dílem. Namísto vyděděného rodiče dědí stejným způsobem, jako dědí potomci vyděděného dítěte (v souladu s pravidly právního nástupnictví). Nemá-li vyděděný rodič žádné potomky, popřípadě jsou-li vydědění, dědí druhý rodič sám, popřípadě jeho potomci.

ac) Prarodiče a jejich potomci jako dědicové (§ 7 odst. 63 občanského zákoníku)

Nezanechal-li zůstavitel žádné potomky, rodiče ani jejich potomky, a neměl-li manžela (nebo byli-li vydědění), jako zákonní dědicové dědí prarodiče zůstavitele, a to rovným dílem. Namísto vyděděného prarodiče dědí jeho potomci stejným způsobem, jako dědí potomci vyděděného rodiče (v souladu s pravidly právního nástupnictví).

Nemá-li vyděděný prarodič žádné potomky, popřípadě jsou-li vydědění, dědí místo něj jeho manžel, a je-li také vyděděn, dědí jeho potomci. Byli-li vydědění oba prarodiče z jedné strany rodiny a nezanechal žádné potomky (nebo byli-li vydědění), dědí celou pozůstalost prarodiče z druhé strany rodiny, popřípadě jejich potomci.

ad) Prarodiče a jejich potomci jako dědicové (§ 7 odst. 65 občanského zákoníku)

Nejsou-li žádní dědicové v příbuzenské skupině prarodičů (nebo byli-li vydědění), jako zákonní dědicové dědí prararodiče zůstavitele, a to rovným dílem. Namísto vyděděného prararodiče dědí jeho potomci stejným způsobem, jako dědí potomci vyděděného prarodiče (v souladu s pravidly právního nástupnictví).

Nemá-li vyděděný prararodič žádné potomky, popřípadě jsou-li vydědění, dědí místo něj jeho manžel, a je-li také vyděděn, dědí jeho potomci. Byli-li vydědění oba prararodiče z jedné strany rodiny a nezanechal-li žádné potomky (nebo byli-li vydědění), dědí celou pozůstalost prararodiče z druhé strany, a to rovným dílem.

ae) Vzdálení příbuzní jako dědicové (§ 7 odst. 66 občanského zákoníku)

Nezanechal-li zůstavitel žádné prararodiče, ani jejich potomky (nebo byli-li vydědění), dědí jako zákonní dědicové vzdálení příbuzní zůstavitele, a to rovným dílem.

af) Odúmrť (§ 7 odst. 74 občanského zákoníku).

Nejsou-li žádní zákonní dědicové, připadá pozůstalost státu.

Stát je dědicem z nezbytnosti, z čehož plyne, že nemůže dědictví odmítnout. V ostatních ohledech má však stát stejné právní postavení jako ostatní dědicové. Podle maďarského práva se dědictví státu řídí pravidly pro nabytí majetku, které stanoví právo soukromé, nikoliv veřejné.

b) Manžel jako dědic (§ 7 články 58 až 62 občanského zákoníku)

Postavení pozůstalého manžela jako zákonného dědice je podmíněno existencí *platného* manželského svazku se zůstavitelem. Platné manželství však samo o sobě k tomu, aby se manžel stal zákonným dědicem, nestačí. Ustanovení § 7 článku 62 občanského zákoníku upravuje zvláštní případ vydědění,

pokud *spolu manželé nežijí*: pozůstalý manžel nedědí v případě, že spolu manželé v době zahájení dědického řízení nežili, a je-li z okolností zřejmé, že obnovení manželského soužití nebylo možno rozumně očekávat. Tento důvod vydědění může uplatnit osoba, která by v důsledku vydědění pozůstalého manžela dědila, popřípadě by byla zproštěna závazku či jiného břemene, plynoucího jí z pořízení pro případ smrti.

Je třeba poznamenat, že ustanovení občanského zákoníku, jimiž se dědění mezi manželi řídí, se uplatní odpovídajícím způsobem i na *registrovaného partnera* zůstavitele. Jinými slovy podle § 3 článku 1 zákona o registrovaném partnerství (zákon XXIX z roku 2009) mají registrovaní partneři stejná dědická práva jako manželé.

Naproti tomu tzv. životní partner *de facto* (osoba, která se zůstavitelem žila ve faktickém stavu manželského soužití, mimo manželský svazek či registrované partnerství) není dle maďarského práva považován za zákonného dědice.

Postavení pozůstalého manžela jako zákonného dědice závisí na tom, zda jsou nějakí další zákonní dědici zůstavitele.

ba) Pozůstalý manžel a potomci zůstavitele jako dědicové (§ 7 článku 58 občanského zákoníku)

Zanechal-li zůstavitel potomky a manžela, svědčí pozůstalému manželovi dědické právo na:

- majetek tvořící základní vybavení domácnosti, který užíval společně se zůstavitelem, včetně nabytku a spotřebičů a
- stejný podíl, jaký dědí děti zůstavitele (jeden „díl dítěte“), pokud jde o zbytek pozůstalosti.

Dotčený manžel může kdykoliv zažádat o vypořádání svého doživotního užívacího práva (do budoucna) (§ 7 odst. 59 občanského zákoníku). V takovém případě náleží manželovi z pozůstalosti jeden „díl dítěte“ – ať už v naturáliích, nebo v penězích. Doživotní užívací právo může být rovněž vypořádáno v rámci dědického řízení. Při vypořádání doživotního užívacího práva musí být přiměřeně brán zřetel na oprávněné zájmy zúčastněných stran (pozůstalého manžela a potomků).

V rámci dědického řízení mohou potomci a manžel uzavřít dohodu ohledně rozdělení pozůstalosti (tzv. dohodu o rozdělení), v níž stanoví, že pozůstalý manžel na místo „dílu dítěte“ obdrží doživotní užívací právo k celé pozůstalosti.

bb) Pozůstalý manžel a rodiče jako dědicové (§ 7 odst. 60 občanského zákoníku)

Nezanechal-li zůstavitel žádné potomky (nebo byli-li vydědění), ale zůstali po něm rodiče i manžel, svědčí pozůstalému manželovi dědické právo na:

- rodinné obydlí, které užíval společně se zůstavitelem, včetně nabytku a spotřebičů (k tomuto majetku nabývá vlastnické právo, nikoliv doživotní užívací právo), a
- polovinu zbývajících částí pozůstalosti. Druhá polovina pozůstalosti se rozdělí:
 - mezi rodiče zůstavitele rovným dílem,
 - byl-li však jeden z rodičů vyděděn, dědí jeho podíl rovným dílem druhý rodič a manžel zůstavitele.

bc) Pozůstalý manžel jako jediný dědic (§ 7 odst. 61 občanského zákoníku)

Nezanechal-li zůstavitel žádné potomky ani rodiče (nebo byli-li vydědění), dědí celou pozůstalost pozůstalý manžel. Z hlediska zákonné dědické posloupnosti má tedy pozůstalý manžel přednost před potomky rodičů zůstavitele (tj. před sourozenci zůstavitele) i před vzdálenými příbuznými ve vzestupné či vedlejší linii.

c) Právní účinky osvojení z hlediska dědění ze zákona

Osvojení zakládá mezi osvojencem a osvojitelem a jeho příbuznými právo na dědění ze zákona. Kromě toho v některých případech právo na dědění ze zákona přetrvává také mezi osvojencem a jeho pokrevními příbuznými.

ca) Osvojenec jako zákonný dědic

Osvojenec je z hlediska zákonné dědické posloupnosti po dobu trvání osvojení postaven na roveň pokrevním potomkům osvojitele: z pozůstalosti osvojitele a jeho příbuzných dědí stejně jako pokrevní potomci osvojitele. Osvojenec si zároveň ponechává dědické právo ve vztahu ke svým pokrevním příbuzným, ovšem pouze pokud byl osvojen příbuzným ve vzestupné linii, sourozencem nebo potomkem takového příbuzného ve vzestupné linii (§ 7 odst. 72 občanského zákoníku).

cb) Zákonná dědická posloupnost ve vztahu k pozůstalosti osvojence

Právní účinky osvojení ve vztahu k dědění nastávají i v opačném směru. Zákonnými dědici osvojence mohou být:

- jeho potomci a pozůstalý manžel,
 - není-li potomků, pozůstalý manžel a osvojitelé,
 - není-li potomků ani pozůstalého manžela, osvojitelé a jejich příbuzní,
- a to v souladu s obecnou právní úpravou zákonné dědické posloupnosti.

Zákonná dědická posloupnost osvojitelů a jejich příbuzných je podmíněna existencí osvojení v okamžiku zahájení dědického řízení.

Pokud však výše uvedené osoby po osvojení nedědí a pokud byl osvojenec osvojen příbuzným ve vzestupné linii, sourozencem nebo potomkem takového příbuzného ve vzestupné linii, jsou zákonnými dědici osvojence jeho pokrevní příbuzní (§ 7 odst. 73 občanského zákoníku).

d) „Dědění v přímé linii“ – zvláštní pravidla zákonné dědické posloupnosti použitelná ve vztahu k určitému majetku

Takzvané „dědění v přímé linii“ je zvláštním institutem maďarského práva. Dědění v přímé linii představuje zvláštní pravidla zákonné dědické posloupnosti, podle nichž se na některý majetek spadající do pozůstalosti (tzv. majetek děděný v přímé linii) uplatní přístup odlišný od obecných pravidel zákonné dědické posloupnosti.

Je třeba poznamenat, že pravidla dědění v přímé linii se uplatní pouze v případě, že zůstavitel nezanechal *žádné potomky*. Zanechal-li zůstavitel potomky, kteří jsou zákonnými dědici, uplatní se obecná pravidla zákonné dědické posloupnosti.

da) Majetek náležející do majetku děděného v přímé linii (§ 7 odst. 67 občanského zákoníku)

Majetek děděný v přímé linii představuje v rámci pozůstalosti zůstavitele dílčí pozůstalost. Tato dílčí pozůstalost zahrnuje majetek, který zůstavitel:

- nabyl od předka jako dědictví nebo dar,
- nabyl jako dědictví nebo dar od sourozence nebo potomka sourozence, jestliže tento sourozenec nebo potomek sourozence tento majetek nabyl jako dědictví nebo dar od předka, kterého měl se zůstavitelem společného.

Zákon nicméně z rozsahu dědictví v přímé linii určitý majetek vyjímá (tzv. „majetek vyloučený z dědění v přímé linii“) – viz písm. *dd)* níže.

Skutečnost, že určitý majetek spadá do majetku děděného v přímé linii, musí osoba, která má z tohoto titulu dědit, prokázat.

db) Dědění majetku děděného v přímé linii (§ 7 odst. 68 občanského zákoníku)

Majetek děděný v přímé linii dědí rodiče zůstavitele (popřípadě potomci vyděděných rodičů) a prarodiče a vzdálenější předci zůstavitele („dědicové v přímé linii“). Dědění v přímé linii se řídí následujícími pravidly:

- rodič dědí majetek, který na zůstavitele přešel od něj nebo některého z jeho předků. Byl-li rodič vyděděn, dědí místo něj jeho potomci v souladu s obecnými pravidly zákonné dědické posloupnosti,
- byli-li vydědění oba rodiče i jejich potomci, kterým by jinak připadl majetek děděný v přímé linii, dědí majetek děděný v přímé linii prarodiče zůstavitele,
- byli-li vydědění i prarodiče zůstavitele, dědí majetek děděný v přímé linii vzdálenější předci zůstavitele.

Nezanechal-li zůstavitel žádné výše uvedené dědice, pravidla dědění v přímé linii se neuplatní. V takovém případě se majetek dědění v přímé linii dědí v souladu s obecnými pravidly zákonné dědické posloupnosti.

dc) Doživotní užívací právo pozůstalého manžela k majetku dědění v přímé linii (§ 7 odst. 69 občanského zákoníku)

Na dědice uvedené v písm. *db)* (dědicové v přímé linii) přechází vlastnické právo k majetku dědění v přímé linii. Pozůstalému manželovi zůstavitele však ve vztahu k majetku dědění v přímé linii svědčí doživotní užívací právo.

Vypořádání doživotního užívacího práva může být iniciováno následujícím způsobem:

- o vypořádání doživotního užívacího práva může požádat kterákoliv zainteresovaná strana, tedy jak pozůstalý manžel, jemuž nárok na doživotní užívací právo svědčí, tak dědic v přímé linii,
- platí však, že o vypořádání doživotního užívacího práva k rodinnému obydlí užívanému společně se zůstavitelem, včetně nábytku a spotřebičů, může požádat výlučně pozůstalý manžel.

Při vypořádání doživotního užívacího práva má pozůstalý manžel nárok na jednu třetinu majetku dědění v přímé linii.

dd) Majetek vyloučený z dědění v přímé linii (§ 7 odst. 70 občanského zákoníku)

Bez ohledu na ustanovení písm. *da)* jsou z majetku dědění v přímé linii vyloučeny následující předměty:

- dary obvyklé hodnoty,
- majetek, který v době smrti zůstavitele již neexistuje. Ustanovení týkající se dědění v přímé linii se však uplatní na jakýkoliv náhradní majetek nebo na majetek, který byl nabyt z výnosu prodeje majetku dědění v přímé linii.

Zanechal-li zůstavitel manžela, nemohou být na základě pravidel dědění v přímé linii vznášeny nároky na nábytek a předměty vybavení domácnosti obvyklé hodnoty.

e) Povinnost vrátit dary

Jsou-li dědici potomci zůstavitele, je jejich podíl na pozůstalosti ovlivněn vzájemnou povinností vrátit dary. V zásadě jde o to, že pokud potomci dědí společně, každý z nich přidá k hodnotě pozůstalosti hodnotu *předběžného plnění*, které od zůstavitele za jeho života obdržel (§ 7 odst. 56 občanského zákoníku).

Povinnost vrátit dary se řídí následujícími pravidly.

Na základě povinnosti vrátit dary jsou spoludědicové povinni přidat předběžné plnění k pozůstalosti, jestliže:

- zůstavitel výslovně stanovil, že takové předběžné plnění má být zahrnuto do podílu z pozůstalosti tohoto dědice, nebo
- z okolností vyplývá, že odkaz byl učiněn s výhradou jeho zahrnutí.

Povinnost vrátit dary se nicméně podle § 7 odst. 56 bodu 3 občanského zákoníku nevztahuje na:

- předběžné plnění obvyklé hodnoty a
- výživné poskytnuté nezaopatřeným potomkům, a to ani v případě, že to zůstavitel výslovně stanovil.

Postup vrácení darů sestává z následujících kroků (§ 7 odst. 56 bod 1 občanského zákoníku):

- dědic k hodnotě pozůstalosti přidá hodnotu předběžného plnění, které od zůstavitele obdržel,
- celková výsledná hodnota (tedy celková hodnota stanovená na základě sečtení hodnoty pozůstalosti s čistou hodnotou vrácených předběžných plnění) se mezi dědice rozdělí v poměru, který jim dle pravidel zákonné dědické posloupnosti přísluší,
- hodnota předběžného plnění, jež dědic vrátil (tedy hodnota předběžného plnění, které dědic obdržel od zůstavitele) se odečte od podílu, který danému dědici připadá.

V případě, že hodnota, kterou má dědic do pozůstalosti vrátit, dosáhne nebo překročí hodnotu podílu, jenž by mu náležel na základě celkové výsledné hodnoty pozůstalosti včetně vrácených předběžných plnění, má se za to, že tento dědic byl z pozůstalosti uspokojen, avšak nevzniká mu povinnost refundovat to, co překračuje hodnotu, která by mu náležela (§ 7 odst. 57 bod 4 občanského zákoníku).

Potomci jsou povinni vrátit dary:

- v případě dědění ze zákona nebo
- v případě, že dědici ze závěti dědí podíly odpovídající podílům, které by jim náležely v případě uplatnění pravidel zákonné dědické posloupnosti (§ 7 odst. 56 bod 2 občanského zákoníku).

5 Který orgán je příslušný:

5.1 v dědických věcech?

Řízení dle dědického práva spadají v Maďarsku do působnosti notářů nebo soudů.

– Ne-li mezi stranami, které mají na dědictví zájem, sporu, řeší se právní záležitosti spojené s pozůstalostí v dědickém řízení vedeném notářem (podrobněji viz bod 6). Dědické řízení vedené notářem je nesporným řízením, v němž notář zastává funkci obdobnou soudu a které končí vydáním formálního rozhodnutí („potvrzení dědictví“).

– Je-li však mezi zúčastněnými stranami právního sporu, není možné jej řešit před notářem a věc se postoupí soudu.

Vzhledem k tomu, že se právní spory v dědických záležitostech vyskytují relativně zřídka, je naprostá většina dědických řízení vedena a s konečnou platností urovnána notářem.

5.2 k přijetí prohlášení o odmítnutí nebo přijetí dědictví?

Maďarské právo vychází z principu dědění *ipso iure*; pozůstalost na dědice přechází okamžikem smrti zůstavitele, aniž by bylo třeba učinit zvláštní právní úkon. V důsledku toho není dle maďarského práva nezbytné činit prohlášení o *přijetí* dědictví.

Pokud si dědic dědit nepřeje, může učinit prohlášení o *odmítnutí* dědictví. Zákon nestanoví žádné zvláštní požadavky, pokud jde o formu prohlášení o odmítnutí dědictví; odmítnutí je formálně platné bez ohledu na to, zda bylo učiněno ústně nebo písemně.

V Maďarsku však musí být dědické právo určeno ve formálním právním řízení, tzv. dědickém řízení (viz bod 6). Notář, který dědické řízení vede, tedy musí být o odmítnutí informován, aby jej v rámci dědického řízení mohl vzít v potaz. V praxi tedy odmítnutí dědictví bývá učiněno před notářem, který dědické řízení vede, popřípadě je učiněno v písemné formě a je tomuto notáři zasláno.

V případě, že dědic dědictví odmítne, nastanou právní účinky odmítnutí ze zpětnou platností ke dni smrti zůstavitele – má se za to, že pozůstalost na dědice nepřešla.

5.3 k přijetí prohlášení o odmítnutí nebo přijetí odkazu?

Pravidla popsaná v bodě 5.2 pro převod a odmítnutí dědictví se *mutatis mutandis* uplatní na výslovný odkaz (*legatum vindicationis*).

5.4 k přijetí prohlášení o odmítnutí nebo přijetí povinného dědického podílu?

Jak je popsáno výše, nárok na povinný díl se řídí závazkovým právem a vůči dědicům jej lze vymáhat. Povinný díl není věcným právem (*in rem*) k podílu na pozůstalosti. Maďarské právo tedy „prohlášení o odmítnutí či přijetí povinného dílu“ vůbec neupravuje. Způsob vypořádání nároku na povinný díl závisí primárně na vztahu mezi dědicem a osobou, jíž nárok na povinný díl svědčí.

– Existuje-li mezi dědicem a osobou, již nárok na povinný díl svědčí, v tomto ohledu *shoda* (dědic nárok na povinný díl uzná), mohou v rámci dědického řízení uzavřít dohodu o uspokojení nároku na povinný díl (např. dědic může převést část majetku tvořícího součást pozůstalosti na osobu, již svědčí nárok na povinný díl, a tím uspokojit její nárok);

– V opačném případě může osoba, již nárok na povinný díl svědčí, tento nárok vůči dědici uplatnit u soudu.

6 Stručný popis postupu k vypořádání dědické věci podle vnitrostátního práva, včetně vypořádání majetku a jeho rozdělení (včetně informací o tom, zda byl postup k vypořádání dědické věci zahájen soudem, nebo zda jej zahájil jiný příslušný orgán bez návrhu).

Maďarské právo upravuje formální právní řízení, tzv. dědické řízení. Toto řízení se zahajuje z moci úřední (*ex officio*) a jeho účelem je zapojit všechny zúčastněné strany (dědice, odkazovníky, osoby, jimž svědčí nárok na povinný díl, věřitele zůstavitele atp.) v nejvyšší možné míře do řešení všech právních otázek souvisejících s dědictvím v rámci jediného řízení.

Dědické řízení má v Maďarsku dvě fáze. V první fázi pověřený zaměstnanec příslušného obecního úřadu (tzv. úředník pořizující soupis) *vyhotoví soupis pozůstalosti*. Smyslem tohoto kroku je připravit podklady pro řízení před notářem. V rámci soupisu se objasní osobní a materiální okolnosti věci (zejména to, jaký majetek do pozůstalosti spadá, okruh oprávněných osob a to, zda zůstavitel zanechal pořízení pro případ smrti). Všechny tyto skutečnosti jsou zaznamenány do soupisu pozůstalosti, který je následně zaslán příslušnému notáři.

Ve druhé fázi probíhá *řízení před notářem*, které je vedeno podle pravidel pro nesporná řízení. V rámci tohoto řízení zastává notář funkce obdobné soudu a zastupuje veřejnou moc státu.

Na toto řízení se uplatní zvláštní *pravidla pro určení příslušnosti* – může jej vést pouze notář, jehož příslušnost je stanovena zákonem. Jinými slovy, zúčastněné strany si v rámci dědického řízení nemohou vybrat notáře dle svého uvážení.

V rámci dědického řízení notář z moci úřední (*ex officio*) prověří fakta a okolnosti, která mají na určení dědické posloupnosti vliv. Pro objasnění relevantních skutečností je obvykle nezbytné provést ústní jednání. Notář k ústnímu jednání předvolá zúčastněné strany. Jestliže existují důkazy naznačující, že zůstavitel zanechal pořízení pro případ smrti, učiní notář z moci úřední nezbytné kroky za účelem opatření této listiny.

V Maďarsku v rámci dědického řízení obvykle dochází k *rozdělení pozůstalosti* mezi dědice. Rozdělením pozůstalosti dochází ke zrušení spoluvlastnictví, které dědicům dědictvím vzniklo jako důsledek dědictví. Pozůstalost se obvykle mezi zúčastněné dědice rozdělí dohodou, tj. *dohodou o rozdělení pozůstalosti*. Pokud dědicové uzavřou dohodu o rozdělení pozůstalosti, notář rozhodnutí o dědictví vydá na základě této dohody a v souladu s ní.

V rámci dědického řízení mohou uzavřít dohodu také dědicové a ostatní zúčastněné strany: dědicové mohou za účelem uspokojení nároku věřitele zůstavitele nebo osoby, již svědčí nárok na povinný díl, na tyto osoby převést majetek nabytý dědictvím. Tímto způsobem je možné v rámci dědického řízení vypořádat nároky věřitelů zůstavitele nebo osob, jimž svědčí nárok na povinný díl, na základě dohody.

Na konci dědického řízení vydá notář formální *rozhodnutí o dědictví*. Prostřednictvím tohoto rozhodnutí notář převádí jednotlivé položky pozůstalosti na dědice (nebo odkazovníky).

Zúčastněné strany mohou proti rozhodnutí o dědictví vydanému notářem podat *odvolání*. O odvolání rozhodne příslušný krajský soud. Rozhodnutí o dědictví se stane pravomocným, není-li proti němu podáno odvolání. Pravomocné rozhodnutí o dědictví je veřejnou listinou, která osvědčuje status dědice (odkazovníka) v ní uvedeného. Příslušný notář z moci úřední postoupí pravomocné rozhodnutí o dědictví orgánu pověřenému vedením katastru nemovitostí (popřípadě jinému majetkovému rejstříku).

Je třeba poznamenat, že vznikne-li mezi zúčastněnými stranami právní spor, není notář oprávněn jej v rámci dědického řízení rozhodnout. K rozhodování právních sporů je povolán výlučně soud.

7 Jak a kdy se člověk stane dědicem nebo odkazovníkem?

Ustanovení § 7 odst. 1 občanského zákoníku stanoví, že pozůstalost na dědice zcela přechází smrtí zůstavitele. Maďarské právo vychází z principu dědictví *ipso iure*. Dědic nabývá pozůstalost na základě zákona, není tedy třeba žádného zvláštního právního úkonu (např. prohlášení o přijetí dědictví), a to okamžikem smrti zůstavitele. Maďarské právo neupravuje institut „odúmrť“ (*hereditas iacens*). Pokud je dědiců více než jeden, nabývají odpovídající podíl na pozůstalosti okamžikem smrti zůstavitele. Tímto okamžikem vzniká mezi spoludědici spoluvlastnictví pozůstalosti.

Maďarské občanské právo upravuje dva druhy odkazu: výslovný odkaz (*legatum vindicationis*) a povinný odkaz (*legatum damnationis*).

Výslovným odkazem zůstavitel prostřednictvím pořízení pro případ smrti odkazuje ze svého majetku určitý předmět určitému obmyšlenému (konkrétnímu odkazovníkovi). Výslovným odkazem dochází přímo k nabytí práv k odkazu – odkazovník nabývá předmět výslovného odkazu okamžikem smrti zůstavitele. *Povinným odkazem* zůstavitel ve svém pořízení pro případ smrti zavazuje svého dědice, aby poskytl finanční plnění určitému obmyšlenému (aby například zaplatil určitou peněžitou částku). Povinný odkaz představuje nárok ve smyslu závazkového práva vůči dědici a nevede k přímému nabytí zůstavitelových práv.

S ohledem na výše uvedené tedy v rámci maďarského práva platí, že dědicové a výslovní odkazovníci nabývají pozůstalost nebo odkaz okamžikem smrti zůstavitele. Je však třeba poznamenat, že navzdory tomu, že k přechodu práv dochází *ipso iure*, je dle maďarského práva v zásadě nezbytné provést formální právní řízení (dědické řízení) za účelem úředního osvědčení dědictví.

8 Jsou dědicové odpovědní za dluhy zůstavitele? Pokud ano, za jakých podmínek?

Ano. Podle ustanovení § 7 odst. 96 občanského zákoníku dědicové ručí za dluhy zůstavitele. Rozsah ručení dědiců je omezen následujícím způsobem:

– Dědicové ručí za dluhy zůstavitele primárně majetkem náležejícím do pozůstalosti („předměty pozůstalosti a výnosy z ní“) (ručení *cum viribus*).

– Pokud však dědic v době vymáhání nároku předměty či výnosy z pozůstalosti nedisponuje, může být nárok uspokojen z jeho dalšího majetku, a to až do hodnoty jeho dědictví (ručení *pro viribus*).

Je třeba poznamenat, že na rozdíl od jiných právních systémů maďarské právo nikterak nespojuje ručení dědiců se soupisem pozůstalosti. Omezení ručení vyplývá přímo ze zákona: dědicové nemusí při přijetí dědictví za účelem omezení ručení činit žádné prohlášení.

Ustanovení § 7 odst. 94 občanského zákoníku stanoví, které nároky se považují za dluhy váznuocí na pozůstalosti. Dluhy váznuocí na pozůstalosti zahrnují:

- výdaje na řádný pohřeb zůstavitele;
- uznatelné náklady spojené s nabytím, zajištěním a správou pozůstalosti („náklady na pozůstalost“) a náklady dědického řízení;
- dluhy zůstavitele;
- závazky vztahující se k povinnému dílu;
- závazky vyplývající z odkazů.

Pět výše uvedených kategorií dluhů váznuocích na pozůstalosti je *hierarchicky uspořádáno* (§ 7 odst. 95 občanského zákoníku). Dluhy jsou uspokojovány postupně dle stanovených kategorií. Není-li možné uspokojit všechny dluhy spadající do stejné kategorie, uspokojí se nároky v rámci této kategorie poměrně (v poměru k relativní hodnotě nároků).

9 Jaké dokumenty a/nebo informace se obvykle vyžadují pro účely registrace nemovitého majetku?

Je-li součástí pozůstalosti nemovitý majetek, postoupí příslušný notář pravomocné rozhodnutí o dědictví z moci úřední orgánu pověřenému vedením katastru nemovitostí (viz bod 6) za účelem zápisu změn týkajících se daného majetku.

Podle ustanovení § 29 zákona CXLI z roku 1997 o evidenci nemovitostí (1997. évi CXLI. törvény az ingatlan-nyilvántartásról, „zákon o evidenci nemovitostí“) mohou být práva a skutečnosti zapsány na základě veřejných listin, soukromých listin, jejichž obsah se považuje za prokázáný, popřípadě jejich notářsky ověřených kopií, které dokládají vznik, změnu nebo zánik práv nebo skutečností podléhajících zápisu a které obsahují pokyn k zápisu držitele práv nebo potenciálního držitele práv do katastru nemovitostí jako prozatímního oprávněného (např. oprávnění k zápisu, které může držitel práv udělit takovým způsobem, že vydá listinu ve stejné formě, jakou má dokument, na jehož základě je zápis proveden).

Ustanovení § 32 zákona o evidenci nemovitostí stanoví požadavky na obsah listiny pro účely zápisu do katastru nemovitostí:

- a) identifikační údaje, adresa a osobní identifikační číslo žadatele,
- b) jméno, statistické číslo, sídlo a číslo organizace v soudním či obchodním rejstříku, má-li jej, a v případě církevních právnických osob jejich registrační číslo,
- c) úplná adresa a popis zapisovaného majetku (obec, číslo parcely) a informace o dotčených vlastnických podílech,
- d) podrobný popis práva nebo skutečnosti,
- e) právní důvody změny,
- f) dohoda dotčených stran nebo bezpodmínečné a nezvratné oprávnění poskytnuté zapsaným vlastníkem,
- g) prohlášení smluvních stran o jejich občanství.

9.1 Je jmenování správce pozůstalosti povinné nebo povinné na vyžádání? Pokud je povinné nebo povinné na vyžádání, jaké kroky je třeba podniknout?

Maďarské právo neupravuje institut správce pozůstalosti (svěřeneckého správce).

V některých případech však příslušný notář může stanovit správce za účelem zajištění některých funkcí spojených se správou pozůstalosti. Jde o následující případy:

aa) správce pro výkon práv společníka v obchodní společnosti (§ 32 odst. 2) dědického zákona)

Pokud pozůstalost zahrnuje podíl v obchodní společnosti (nebo družstvu), může příslušný notář za účelem dočasného výkonu práv společníka jmenovat správce. Správce je jmenován na základě žádosti dotčené společnosti (družstva), popřípadě jakékoliv osoby, která má na jejím fungování zájem.

ab) správce pro uplatnění pohledávek (§ 32 odst. 3) dědického zákona)

V případě, že pozůstalost zahrnuje pohledávky, může příslušný notář jmenovat správce za účelem inkasa těchto pohledávek, a to na žádost osoby, která má na dědictví zájem. Správce je pověřen provedením nezbytných právních kroků za účelem uspokojení pohledávek tvořících součást pozůstalosti.

Jsou-li výše uvedené úkony provedeny *vykonavatelem závěti*, správce jmenován není.

9.2 Kdo je oprávněn vykonávat pořízení pro případ smrti zůstavitele a/nebo spravovat pozůstalost?

V Maďarsku jsou právní záležitosti spojené s dědictvím vypořádány v rámci formálního právního řízení (dědické řízení) vedeného notářem, který v tomto řízení vykonává funkce soudce (viz bod 6).

Příslušný notář z moci úřední prověří, zda existuje zápis v Národním rejstříku závětí týkající se pořízení pro případ smrti zesnulého, a v případě, že zjistí informace, z nichž vyplývá, že zůstavitel pořízení pro případ smrti učinil, si toto pořízení pro případ smrti z moci úřední vyžádá.

Podle maďarského právního řádu je *úkolem a odpovědností notáře*, který dědické řízení vede, aby *pořízení pro případ smrti vykonal*.

Maďarské právo nicméně umožňuje, aby zůstavitel určil vykonavatele svého pořízení pro případ smrti (závěti) sám. Je však nezbytné zdůraznit, že jmenování vykonavatele závěti nenahrazuje dědické řízení a na vykonavatele závěti nepřecházejí povinnosti notáře.

Práva a povinnosti vykonavatele závěti se řídí ustanoveními upravujícími pořízení pro případ smrti. Není-li v pořízení pro případ smrti stanoveno jinak, má vykonavatel závěti následující práva a povinnosti (§ 99 dědického zákona):

- asistovat orgánům zapojeným do dědického řízení při pořizování soupisu pozůstalosti,
- v případě potřeby přijmout opatření za účelem zajištění pozůstalosti,
- spravovat pozůstalost. V rámci této své role správce majetku má vykonavatel závěti právo a povinnost:
 - požadovat po dědicích a odkazovnicích, aby vykonali ustanovení závěti,
 - uspokojit věřitele zůstavitele (příčemž jedná jeho jménem, avšak na účet pozůstalosti),
 - dočasně vykonávat práva spojená s podílem na obchodní společnosti (družstvu), který tvoří součást pozůstalosti,
 - uplatňovat pohledávky tvořící součást pozůstalosti (příčemž jedná jménem zůstavitele, avšak na účet pozůstalosti).

Práva vykonavatele závěti spojená se správou majetku jsou však omezena: nemůže pozůstalost zatěžovat závazky ani majetek tvořící pozůstalost prodávat, ledaže mu k tomu daly souhlas všechny osoby mající na dědictví zájem, a kromě toho nemůže pozůstalost volně zatěžovat dluhy.

9.3 Jaké pravomoci má správce pozůstalosti?

Bližší informace o právech a povinnostech správce pozůstalosti jmenovaného notářem a vykonavatele závěti jsou uvedeny v bodě 9.1.

10 Jaké dokumenty se běžně vydávají podle vnitrostátního práva v průběhu nebo na konci řízení o dědictví k prokázání statusu a práv oprávněných osob? Mají specifické důkazní účinky?

Jak je uvedeno výše (viz bod 6), dědické řízení je v Maďarsku vedeno notářem. Na konci dědického řízení je vydáno formální *rozhodnutí o dědictví*.

Prostřednictvím tohoto rozhodnutí notář převádí složky pozůstalosti na jednotlivé dědice.

Je však třeba poznamenat, že k přechodu majetkových práv tímto rozhodnutím o dědictví nedochází. Jak bylo uvedeno výše, maďarské právo vychází z principu *dědění ipso iure*; pozůstalost na dědice přechází okamžikem smrti zůstavitele. Rozhodnutí o dědictví je v tomto ohledu *deklaratorním* právním aktem.

Jakmile rozhodnutí o dědictví vydané notářem nabude právní moci, má *osvědčující funkci*: jde o veřejnou listinu, která vůči třetím stranám osvědčuje status osob v ní uvedených jako dědiců (nebo odkazovníků), ledaže soud v rámci soudního řízení určí jinak.

Tyto internetové stránky jsou součástí portálu **Vaše Evropa**.

Velice vítáme jakoukoli **zpětnou vazbu** ohledně užitečnosti poskytnutých informací.

This webpage is part of an EU quality network

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.